

▶ ΘΕΑΤΡΟ - ΚΡΙΤΙΚΗ

«Ο Άσχημος» από το Θέατρο Ένα

ΤΟ ΕΡΓΟ του Μάριους φον Μάγιενμπουργκ «Ο Άσχημος» είναι γραμμένο σαν άσκηση πάνω στη θεωρία του μεταμοντέρνου θεάτρου. Δε θέλω να πω ότι είναι κλασικό δείγμα του μεταμοντέρνου θεατρικού έργου, αλλά ότι η κωμωδία «Ο Άσχημος» μοιάζει να είναι φτιαγμένη με σαφείς θεωρητικούς προσανατολισμούς, δηλαδή δε γεννάει θεωρία, αλλά γεννιέται απ' αυτήν.

Ο μεταμοντερνισμός ως τρόπος σκέψης ευνοεί την αποσπασματικότητα και την ασυνέχεια και δεν ενδιαφέρεται για το ακέραιο. Η ακρογωνιαία έννοια της θεωρίας του μεταμοντερνισμού είναι η έννοια της «αποδόμησης του υποκειμένου». Ο Μάριους φον Μάγιενμπουργκ κάνει αυτή την έννοια κύριο θέμα του έργου του και μάλιστα βρίσκει την πιο κυριολεκτική της εφαρμογή - ο ήρωάς του ανακαλύπτει ξαφνικά την ανυπόφορη για άλλους ασχήμια του, υιοθετεί την αντανάκλασή του στα μάτια των άλλων ως αυτοεικόνα και αποφασίζει να την «αποδομήσει» κάνοντας πλαστική προσώπου. Η σκηνή της πλαστικής χειρουργίας του Άσχημου, της ολοσχερούς διάλυσης του προσώπου του από πλαστικό χειρουργό είναι το κωμικό ανάλογο των συμβολικών μεν, τρομακτικών δε, σκηνών από τους «Καθαρούς, πια» της Σάρας Κέιν, όπου ο σαδιστής χειρουργός Τίγκερ ακρωτηριάζει - «αποδομεί» τα θύματά του. Ας σημειωθεί ότι ο φον Μάγιενμπουργκ υπήρξε ο μελετητής, ο μεταφραστής και ο σκηνοθέτης της Κέιν στη Γερμανία.

Το κωμικό «ντεμοντάρισμα» του Άσχημου ακολουθεί η ανασυναρμολόγηση του... σε άλλο αισθητικό επίπεδο. Ο συγγραφέας συνδυάζοντας την παράλογη μεταμοντέρνα σκέψη με έμφυτο γερμανικό ορθολογισμό φτιάχνει ένα καλοκουρδισμένο θεατρικό μοντέλο της περαιτέρω εφαρμογής της θεωρίας. Στον Άσχημο δίνεται ένα πανέμορφο πρόσωπο, (στο σπαινόμενο δίνεται καινούργιο σημαίνον, αυτή

είναι η επόμενη θεωρητική θέση που ζωντανεύει μέσα από θεατρική πράξη). Ποιος είναι τώρα ο Άσχημος; Ο Άσχημος ή ο Όμορφος;

Ο παραλογισμός συνεχίζεται, το όμορφο πρόσωπο του Άσχημου γίνεται της μόδας και αρχίζει να «φοριέται πολύ». Η εικόνα δεν αποτελεί πια ιδιοκτησία του φορέα της, γίνεται κοινό κτήμα. Το πρόσωπο αποκολλάται από την προσωπικότητα, η τελευταία δεν υφίσταται πλέον, και η εικόνα αυτονομείται πλήρως.

Μην φανταστείτε, ότι στο Θέατρο Ένα παίζεται κάτι δυσνόητο, ελπίστικο, κλπ. Ο σκηνοθέτης Αντρέας Χριστοδουλίδης, μαντεύοντας την επιθυμία του συγγραφέα, πολύ σωστά κρατάει το θέαμα σε «απλό» κωμικό επίπεδο. Δεν πέφτει στον πειρασμό να παρουσιάσει την υπόθεση του Άσχημου ως υπαρξιακό δράμα. Παίζει σύμφωνα με τους κανόνες του μεταμοντέρνου παιχνιδιού, χρησιμοποιώντας την ελαφριά ειρωνική διάθεση ως αγωγή των νομάτων του έργου.

Ο Μανώλης Μιχαηλίδης παίζει στην ουσία τρεις ρόλους. Τον Άσχημο (όνομα και πράγμα), τον Άσχημο-με-το-όμορφο-πρόσωπο και τον Άσχημο-χωρίς-πρόσωπο-πια. Λάθος, δεν εκφράστηκα αρκετά μεταμοντέρνα. Δεν είναι τρεις ρόλοι, είναι τρεις φάσεις σταδιακής αποδόμησης. Γι' αυτό και πολύ σωστά δεν επιτρέπει στον εαυτό του ούτε ίχνος ψυχολογισμού. Γνωρίζει ότι η δουλειά του είναι να λειτουργήσει το κωμικό μοντέλο του συγγραφέα για να αποδειχτεί το κρυμμένο μέσα στο έργο θεώρημα. Οι υπόλοιποι ηθοποιοί της ομάδας έχουν από δύο υποκριτικές ταυτότητες. Μέσα στην παράλογη ασυνέχεια των γεγονότων οι ηθοποιοί Έρικα Μπεγέτη, Σωτήρης Μεστάνας και Νικόλας Κουρουμπτζής αλλάζουν ταυτότητα μ' ένα ανεπαίσθητο στιγμιαίο υποκριτικό κλικ. Ρυθμός και ακρίβεια χαρακτηρίζουν τη δουλειά του συνόλου. Και ως ακόμα ένα χαρακτηριστικό του μεταμοντερνισμού, μέσα από τους παράλογους συνδυασμούς των «σχέσεων» μεταξύ των προσώπων του έργου, αχνά διαφαίνονται παρωδίες-φαντάσματα άλλων έργων, από τον «Οιδίποδα» μέχρι το «Γλυκό πουλί της νιώτης».

Η πολυσημία είναι στη φύση του θεάτρου. Όσο απλή και να φαίνεται μια θεατρική πράξη, ο κάθε θεατής αποκωδικοποιεί το μήνυμα με βάση τις δικές του προσλαμβάνουσες. Αν στη Γερμανία το έργο του Μάριους φον Μάγιενμπουργκ ηχεί σαν μια δήλωση στο συνεχόμενο διάλογο για τη φιλοσοφία και την αισθητική του μεταμοντερνισμού, εμείς εδώ μπορούμε να το χαρούμε σα μια καλή κωμική παραγωγή του Θεάτρου Ένα.

ΝΟΝΑ ΜΟΛΕΣΚΗ